

Kanal : Ekotürk
Program : Sanatçı
Sunucu : Yalın ALPAY
Konuk : Prof. Dr. Balkan Naci İSLİMYELİ
Video Adresi : <https://youtu.be/YDPxEfJmlFo>
Yayın Tarihi : 20 Ocak 2020

EKOTÜRK

Yalın Alpay: İyi günler, sanatçıya hoş geldiniz. Bu hafta yine çok kıymetli, öncü bir ressamımızla birlikteyiz. Profesör Balkan Naci İslimyeli. Hocam hoş geldiniz.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Hoş bulduk.

Yalın Alpay: İyi ki geldiniz. Bugün bir saatlik bir sohbetimiz var.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Güzel.

Yalın Alpay: Çoğu konuğumuzla olduğu gibi sizinle de muhtemelen bir saat uzun bir süre gibi görünse de bizim konuşmamıza yetmeyecek o yüzden artık bazı şeyleri atlamış olacağız izleyicilerden bunun için özür diliyoruz. Bunu şundan söylüyorum çünkü sayın profesörün çok geniş bir geçmişi var, ulusal ve uluslararası bir geçmiş. Salzburg'tan Floransa'ya oradan New York'a uzanan, Türkiye içindeki yeterlilikten, doçentlikten, profesörlükten, açtığı sergilerden ve yaşıyla da itibarıyla Türk sanatıyla bizzat kendisi deneyimleyerek ve bazı konularda öncülüğü üstlenerek yarattığı bir yaşamı var. Dolayısıyla bu çerçevede belki de yaşama çok fazla inmeden daha çok sanatsal faaliyetlerin içerisinde kalarak bu bir saati değerlendirmeye çalışacağız.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Severe.

Yalın Alpay: Öncelikle şunu, şununla başlamak istiyorum. Resmin sizin için hayatınızda tam merkezinde ve her şeyden daha imtiyazlı bir konumda olduğunu sizin röportajlarınızdan biliyoruz. Hatta bu konuyu öyle bir ele alıyorsunuz ki burada sado mazo bir ilişki olduğunu çünkü resmin size çok aşırı hazlar yaşatmakla birlikte aynı zamanda, zaman zaman hayatınızı alt üst ettiği, bazen yerden yere vurduğu, her şeyi negatif de değiştirebildiği ama buna rağmen hala hayatınızın en imtiyazlısı olarak kalmayı başardığını aktarıyorsunuz. Resimle kurduğunuz bu özgün ilişki her sanatçıda var mı? Ki öyle görünüyor ki yok. Sizdeki ilişki türünün böyle olması nedeni hakkında herhangi bir fikriniz var mı?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Valla tek sözcükle açıklamak mümkün, aşk. Her aşk gibi bir tür bağımlılık içeriyor sanat. Resim demeyelim çünkü ben daha geniş alıyorum resmi. Sanat boyutunda o kavramın içinde alıyorum. Bir aşk gibi insanı mutlu ediyor hem süründürüyor hem acı çektiriyor hem göklere yükseltiyor, sağa sola savuruyor, perişan ediyor. Yani her içinde her şey olan ama sonuna kadar yaşam dolu bir süreç bu. Böyle bir heyecan reddedilir bir şey değil kolay kolay.

Yalın Alpay: Evet.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Ve zamanla da bağımlısı oluyorsunuz. Ben çocukluğumdan beri hep şunu hissedirdim. Daha küçük çocukum dünya ne kadar tatsız diye başladım hayata. Monoton,

işte babamın bürokrat yaşamı, iş yeri, masası, kalemleri, bilmem neleri, dostları falan yani bir naif bir resim gibi ilkel gelirdi. Ben burada mı yaşayacağım? Böyle mi olacak hayatım? Derdim. Bu sıkıntılarla resme sığındım yani yeni bir şey kuramasam ben mahvoldum diye düşünüyorum ve içimde bir dünyanın anahtarı o depresyondan o sıkıntıdan oluştu. Küçücük bir çocukken bile bu dünyayla baş edemeyeceğimi, bir alternatif üretmem gerektiğinin ayırda vardım ve kendi dünyamı ucun ucun biraz da kaçarak hayattan bu dönem dönem marazi bir hal de alabiliyor. Hatta endişelendiriyor çevreyi. Anahtarı elimde olan, kontrolü bende olan, arada içerisini havalandırdığım, arada bahçesine çıktığım bir alan yarattım. O genişledi, genişledi işte dediğiniz ülkelere, insanlara kadar ulaştı ama o stabil ortamımı, kendi içimdeki bir anlamda da çocukluk diyelim. Onu hep sakladım.

Yalın Alpay: İlginç bir şey söylediniz. Bu, kontrol meselesi. Şimdi genellikle sanatçılarla karşılaştığımızda hayattan kaçınma, onu yok sayma veya onun üzerine türev bir hayat yaratmayı görüyoruz ama genellikle kontrol edebildiği bir hayata mı yaşamak istiyor yoksa esri mi yaşayacağı bir hayata mı geçmek istiyor? Burada bir farklılaşma var. Sizininde kontrol sözcüğü şu anlamda da dikkatimi çekti. Benim algıladığım kadarıyla, sizin daha verdiğiniz röportajlardan anladığım kadarıyla hayatın zaten akılla veya duyuyla kavranabilecek kadar yalın olmadığını düşünüyorsunuz. Karmaşık yapı, aşırı karmaşık. Bu aşırı karmaşıklık içerisinde demek ki insan kendisine bir çapa bulamadığı zaman, o zaman bir saçılmaya, dağılmaya gidebiliyor. Bu saçılma, dağılmayı siz belki de kontrol etmek için o zaman sanatta kaldınız ki dediğim gibi ilk vecd halinden biraz farklı bir durum oluyor. Genellikle aşkla vecd yan yana tutulan kavramlar. Siz de vecdin yanı sıra bir yandan da steril bir hayatı koruyup kollama ve onu kontrol etme de var demek ki.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Benimki Amerikan dış politikası gibi. Kontrol edilebilir sürünme hali.

Yalın Alpay: Harikasınız.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Bu model uygulanıyorsa gelişmemiş ülkelere hani sürünsün ama ölmesin, kontrol bende olsun. Yani ben bu kontrolün içinde acı barındırdığımı ayırdaydım tabii. Acı, sıkıntı ondan sonra ama her hali denemeye değerdi. Yani her türlü zehri tadılmaya değer bir şeydi.

Yalın Alpay: Anladım, yine...

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Yani bir bağımlılık aslında.

Yalın Alpay: Bana gelen bir önemli nokta da şuydu tabii ki siz resmin dışında sanatın bir çok alanıyla da ilgileniyorsunuz yani bunu da yönetmenlikten giysi tasarımına kadar çok geniş bir yelpazede yazı yazmaktan, şiir üretmekten çok geniş bir yelpazedesiniz. Demin dediniz ki resim değil de sanat. Şimdi sanatın, kişinin, sanatın tek bir kolunun dışına çıkması zaman zaman gördüğümüz ama çoğunlukla görmediğimiz bir durum. Dahası sanatın kendi içerisinde de kompartımanlarına bölünmüş olması ve ressamın ressamlarla, sinemacıların sinemacılarla, yazarların yazarlarla görüştüğü bir dünya tasarımının içerisindeyiz. Ne zaman ki bu kompartıman arasındaki sanatçılar birbirleriyle iletişime geçiyorlar, ortak iş yapıyorlar o zaman büyük sanat merkezleriyle karşılaşıyoruz. Dönemin Paris'i belki bugünün New York'u gibi. Ne yazık ki Türkiye...

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Altın çağı.

Yalın Alpay: Altın çağlar oluyor, evet. Ne yazık ki Türkiye şu an bu kompartımanların arasında geçiş yaşamadığı bir dönemde. Muhtemelen daha önce, belki kuruluş dönemiyle ilişkiler vardır. Ki

o zaman da bir sıçrama döneminden bahsedebiliriz. Bizi bu kompartımanlar arasındaki belki bir birleştirici öge olarak görebiliriz. Siz içeriden bunu deneyimleyen birisi olarak neden bu kompartımanlar arasında bir bağlantı oluşmuyor?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Bence sanatçı bunu talep etmiyor çünkü sanatçı özgür olmak heyecanıyla başlar sonra belirli bir formasyondan sonra sevilmenin ne kadar öne geçtiğini, ne kadar öncül bir ihtiyaç haline geldiğini, getirildiğini hatta bunun bir bağımlılık düzeyine vardığını keşfettiği zaman iş işten geçmiştir. O artık kendinin malı değildir. O toplumun manipüle ettiği, toplumu yönlendiren bir aktör pozunda dolaşan bir şarlatan haline getirilir. Bunun bedeli de sevgidir, paradır vesairedir. Tabii günümüzde daha çok maddi yanı ağır basıyor. Dolayısıyla toplum sizin yaratıcı heyecanınızı bir yerde dondurmak için elinden geleni yapar. Her türlü cazip yolu dener. Bu kalıba döküldükten sonra da sizin alternatif alanlar, ilişkiler, heyecanlar arama süreciniz o çerçeve içinde sıkışır kalır ve öldürülür. Yani bir kurban olarak yaşamaya devam edersiniz ve bunun ayırımına bile varamazsınız çünkü sizi sevenler çoktur, galeriler satışlardan memnundur, müzayedeler memnundur, herkes memnundur sizin ters bir adam olma ve zinciri kırma halinizden endişe ederler aman bir yaramazlık yapmasınlar diye. Ben o kalıplara girmek istemedim hiçbir zaman yani o insanların içinde oldum, bütün sanatlara ilgi duydum, benim ilgimi çeken aktörleriyle temas kurdum zaten buna bile ihtiyaç kalmadı onlar bendeki çerçevenin genişliğini fark edip bana ve resmime ulaştılar. Yani resmin bir sinek kağıdı gibi kendi alanında bir şey bulacak olanları tahrik eden bir iksir içeriyordu demek.

Yalın Alpay: Bir çekim alanı hep vardı yani.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Benim de onlara yönelmemdeki sebep oydu. Zaten sanat aslında süreçte onu gösterdi. Mesela bana hocalarım aman çok hikaye olmuyor, resim hiçbir şey, resim bilmem ne böyle abuk sabuk şeyler söylerlerdi. Ben de derdim ki bayıldığınız, muhteşem bulduğunuz Avrupa sanatı İncil hikayelerinden oluşmuyor mu? Onu anlatmıyor mu? Fasil fasıl hepsi bir hikaye. Hepsi aynı yapıyor aslında bir köle gibi büyük bir bağlılıkla, zorunlulukla. Benim savunmam bu olurdu. Yani sanat, toplumsal çerçevenin buyurduğu değerleri aşabildiği ölçüde sanattır. Benim ölçüm bu. Yani başarısız bile olabilir. Burada başarısızlık bile bir başarıdır çünkü burada öncü olmanın, meydan okumanın, bireysel cüretin itibari hiçbir kaliteyle kıyaslanamaz. Bu hikâye anlatma meselesi benim tabii üzerine düşündüğüm, zaman zaman kafamı kurcalayan muhtemelen resimle ilgilenen herkes de kıyısında, köşesinde, aklında olduğu, çevirdiği bir mesele. Sizin resminizde ciddi bir anlatının olduğu hızlı bir şekilde hissediliyor. Şimdi hocalarınızın bahsettiği mesele de geçerli bir mesele çünkü resim sanatsal olanakların hangilerini elinde barındırıyor hangilerini barındırmıyor? Bu da tabii başka bir kuramsal tartışmanın konusu. Çoğu kimse şöyle düşünüyor; sinemanın, şiirin, öykünün bir anlatı üzerine inşa edilmesi normaldir ama tek bir anı görüntüleyen resmin her zaman bir anlatı sunması o kadar zorunlu ya da koşullu değildir. Sinemanın belki daha önce fotoğrafın bulunmadığı bir dönemde belki de anlatıların resim üzerinde gitmesi tabii resme bir anlatıcılık taşıyıcısı olarak bize sunmuştu ama sanki modernizmden sonra bundan tabii o merkezden kaçan pek çok resim algısı da gerçekleşti. Ben sizin tekrar resmin merkezine anlatıyı yerleştirmenizi ilginç ve Türk sanatı için olumlu buluyorum. Şundan, özellikle postmodern olarak çok kolay bir şekilde niteleyebileceğimiz, roman olsaydı belki İhsan Oktay Anar'ın romanlarına benzeyen, batılı oryantelist gravürlerin üzerine bilerek, bir anogranizma yaratarak, üstlerine yabancı nesnelere yerleştirmeniz konuyu eklektik bir şekilde çizimsel açıdan da konusal açıdan da zamansal açıdan da birbirleriyle eşleşmeyecek parçalarla birleştirip altına da tek cümlelik çeşitli alıntılar yazmanız size özgü postmodern bir sanat biçimi. Hatta burada oldukça siyasi ve muhalif öğeler de barındırılıyorsunuz, resmin içinde. Bu Türk resmi için çok alışıldık bir şey değil. Muhalif resim belki yetmişlerden seksene kadar figüratif Türk resminde vardı. Cinayet

resimlerinden tutun da işte toplumsal ayaklanmalara kadar resmedilen birçok şey vardı fakat yazıyla eklemlenmiş ve Doğu'nun göstergelerini içinde korurken Batılı çizim teknikleriyle, Batılı gravür sanatçılarına gönderme yaparak hatta bizzat onları içinde kullanarak böyle bir anlatı olmamıştı. Ben bir iki tanesinin ismini burada da okumak istiyorum. O siyasi tutum da içerisindeki fark ediliyor. Bir tanesinin altında yazan "Memleketine bağlı bir vatandaşın bu yüzden kıpırdayamaz hale geliş gravürün üstündeki kişinin üzerinde ipler her dört bir yandan sarılmış ipler var." Bir başkası "Vatanına bağlı yeni bir Kürt nesli yetiştirme programının mahalinde başlaması." Bir diğeri "Anadolu'da kalkınma programlarının aniden başlatılması karşısında vatandaşların korkuyla kaçışmaları." Bunlar bizim Türk resminde biçim olarak da içerik olarak da taşıyıcılık olarak alışmadığımız örnekleri. Bu yüzden de özgün ve biricik ve bizi o grafik öğelerle de bir anda içerisine çekebiliyor. Bu resimlere geçmeyi nasıl düşündünüz? Aklınızda neler vardı? Ondan sonra da şu konuyu da özellikle dikkatinize sunarak yanıt bekleyeceğim. Siz sanatı kendi kendine doğrudan açığa vurmaması gereken bir labirent içerisinde gizlenmiş bir görüntü olarak tasarlıyorsunuz. Burada alt yazı koyunca bize de biraz ipucu vermiş oluyorsunuz. Bu labirent görüşünüzü bu resimlerde askıya aldığınızı söyleyebilir miyiz?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Burada askıya alma yok da yazıyla birlikte bir okuma alışkanlığını kullanıyorum. Seyirciyi sersemletiyorum denebilir. Mesela ara verdiğimde Amerika'daki serüvenime doksan bir sonunda Türk İslam Eserleri müzesinde "Sır" diye bir sergi yapmıştım. O bir enstelasyondur. Türkiye'de ilk yapılan. Tabletler koydum yere. Resim falan yok duvarlarda asılı. Tabletlerin üzerinde benim şiirlerim ve metinlerim yazılıydı. Bunlar bir tür mezar taşı soğukluğunda yan yana dizilmiş tabletlerdi ve okumayı tahrik ediyordu. Göz yaklaşıyordu onlara fakat yazı o kadar bozulmuştu ki zaten kaligrafim de benim yani el yazım da kötüdür. Kötü demeyelim de okunaksız bir yazıdır. Seyirci okuma gayretinde hayal kırıklığına uğruyordu hemen can havliyle monitörlere dönüyordu. Orada da sağır, dilsiz bir aktör buldum, cemiyetten. O metinleri o aktöre okuttum. Bu kez sağır, dilsiz alfabeti ile. Yani seyircinin algı alışkanlıklarıyla alay etmenin hazzını bu kadar yaşadığım bir zaman, sergi yani sonunda diyordum ki seyirciye "Bakın sanatçıya güvenmeyin, sıradan okumalara güvenmeyin. Hadi kolları sıvayın, tek başına düşünmeye çalışın." Yani bu algı kalıpları zaten sanatı da hayatı da kirleten şeyler. Özgürleşme bunları yıkmakla başlıyor eğer varsa, ne kadar olabiliyorsa. Bu metinlere gelince bir tasvir yok bu metinlerde. Hani görüntüde okuyamadığınızı açıklayan bir şey yok. Tam aksine yeni bir boyutta yeni bir katlama gerçekleştiren kendi içinde bir süreç. Dolayısıyla hem kendi açımdan hem izleyen açısından bir çözümleme pratiği yaptığımı düşünüyorum. Yani dünyayı algılamanın biri sanat hem de zor bir araç. Bunun karşısında çıplak kalarak, soyunarak bu kâbustan kurtulabilirsiniz. Duygularınızı açarak. Ne kadarsa, herkes bizde hemen biliyorsunuz sanatçıya sığınır. "Bu ne demek istiyor hocam? Burada ne demek istiyorsunuz?" Düşünebiliyor musun? Bazen ne demek istediğimi ben de bilmiyor olabilirim. Ben size bir reçete yazmıyorum yani birlikte düşünmek için bir alan yaratıyorum.

Yalın Alpay: Çok güzel bir yere getirdiniz hakikaten, aklıma şunu getirdi. Laka'nın bir teorisini sintom olarak yeniliyor ve içeriğini ona göre dolduruyor. Sintom kısaca bizim jest, mimik, hareket, ifade biçimlerimizi gönderme yaptığı tabii bir şey var ama göndermesi kesin olmayan jest, mimiklerimiz de var. Yani henüz kodlanmamış başka yüz hareketleri, el ve yüz hareketleri. Sonsuz yorumlama skalasının içerisinde seçerek yorumlayabileceği bir şey ya da yorumlamakta şaşalayacağı bir şey. Tıpkı demin sizin izleyicilerin algılarıyla dalga geçmek istiyorum demeniz gibi. Anladığım kadarıyla aslında bu anlamda bir sintom kullanıyorsunuz. Yani göndermesi net bir şekilde belli olmayan bazı göstergeleri kullanarak izleyiciye yoğun bir yorum alanı bırakılıyor ve hangi yorumun hangisine galabe çalacağı da belirsiz. Bir yorumlar hiyerarşisi yok. Ortadan kalkıyor.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Yani hocaların “Bir şey anlatıyorsun” dediği şey anlatımı çok şaibeli ve tekinsiz bir alan. Burada ancak kendi iradeniz ve yorum yeteneğiniz ile bir yere varabilirsiniz. Ben eleştirileri falan okuyorum herhalde yüzlerce eleştiri yazılmıştır hakkımızda. Hakikaten kendi ruhunu kullanabilen, yaratıya yaratıyla cevap verebilecek cüreti taşıyan, özgüveni taşıyan pek az yaklaşım var. O olsaydı, öyle nesiller yetişebilseydi sanat camiası çok başka yerlerde olabilirdi.

Yalın Alpay: Yani buna katılmamak mümkün değil. Eleştiri konusunda ciddi bir eksik var ülkede. Sırf sanatta da değil yani her anlamda. Eleştirel bakış bir şeyi yerden yere vurma anlamına geliyor Türkiye’de. Böyle bir şey değil eleştiri.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet. Ben de derim ki ya bir şeyi kötü bir şeyi niye eleştiriyorsun? Yazmaya değmez. Sen iyi bir şeyi eleştir. Onu derinleştir, onu katla, onu büyült. İnsanlara heyecan verecek olan şey bu. Yani ben sevmediğim insanlar üzerinde de konuşmam, sevmediğim resimler üzerinde de konuşmam önünden geçer giderim.

Yalın Alpay: Yüzde yüz katılıyorum hocam.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Hakaret etmek de gerekmez. Anlatabiliyor muyum? Bu da bir pehlivanlık değil yani. Geçer gidersin.

Yalın Alpay: Çok iyi anlatıyorsunuz.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Güzel şeylerin üzerinde konuşalım. Güzel dediğim bizi ve çevreyi zenginleştirecek tıpkı sanat eseri gibi. Yan yorumlama gerçek bir yaratıcılıktır.

Yalın Alpay: Doğru.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Yaratıya yorumla cevap verebilseydi bizim kültürümüz harika bir noktada olurduk.

Yalın Alpay: Sizin bu hiç...

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Biz göbeğimizi kendimiz kesmek zorundayız.

Evet. “Hiç” serinizle ilgili bir şey sormak istiyorum size. Bunun tabii bir İngilizce versiyonu bir de Türkçe versiyonu var. Merkezinde sizin fotoğraflarınızın yer aldığı, sizin de sanki bir din insanı gibi yarı çıplak, üstünüze basit bir örtü aldığınız, son derece yalın bir şekilde görüldüğünüz ve her fotoğrafları çerçeveleyen bir harfle beraber birinde “Hiç” yazdığınız birinde İngilizce versiyonunu yazdığınız harflerden oluşan bir seriniz var. Burada deminki konuştuğumuz konuda o postmodern ironik yazılarda olduğu gibi hiçlik imgesinin içerisine kendinizi yerleştirmenizde bir ironi mi var? Yoksa başka türlü yorumlanacak bir işle mi karşı karşıyaydık bunlarla?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: İroni de var yani ben bunu düşünce ayrımları eksenin de şöyle yorumluyorum; Batı’nın egzistansıya hiçlik, kimlik, varoluş kavramıyla doğununki arasında bir ortak nokta bu yani kendini reddederek bulabilirsiniz, kendinden soyunarak kendini bulabilirsiniz. Bir defa giysilerini çıkar. Bu bizim tasavvufta da var değil mi? Bakışıklık konum, ikizini arama, doğal halini, saf halini arama süreci. Hayat o kadar toz biriktiriyor ki üstümüzde o tozlar zamanla bir çamurlaşma sürecinde maskeleyiyor üzerimizde. İnanılmaz bir yüz oluşturuyor. Benim bu portre serilerimde de o vardır yani bir yüz aslında gerideki yüzlerce genetik hatıranın bir karışımı. Yani aynaya baktığımızda bile o pentimento serileri de öyledir. O katmanları sezdiğiniz, orada ilerlediğiniz sürece bir gerçek arayışına gidebilirsiniz.

Yalın Alpay: Çok doğru. Bu maske konusu özellikle benim ilgimi çekiyor. Şimdi uzun bir konu olduğu için ancak kısa bir aradan sonra kıymetli hocamla beraber maske konusunu konuşacağız.

Yalın Alpay: Profesör Balkan Naci İslimyeli hocamızla beraber sohbetimize kaldığımız yerden devam ediyoruz. Tam maskelerde kalmıştık. Hocam şimdi sizin resimlerinizin bir bölümünde suretler tamamıyla o seriyi ele geçirmiş durumda. Buradaki suretler farklı ırklardan seçilmiş kişiler fakat ilk gözümüze çarpan şey o simsiyah arka mekanın önüne kusursuz bir ışıkla görselleştirilmiş ve tamamen pürüzsüz bir tenle ama ifadeden de bir şekilde suratla karşı karşıyayız ve bu surat içerisinde gözler olması gereken yerlerden kesip atılmışlar. Gözler üzerine başka çalışmalarınızda ritmik gözün tekrarıyla ifade edilen, sırf gözlerden oluşan çalışmalar da var. Burası bana şöyle bir şey düşündürdü; demek ki hocanın görüşünde gözlerle surat zaman zaman uyumsuz olabiliyor çünkü birisine başka bir yerde birisine başka bir yerde yer veriyor ve birbirleri içerisinden çekip çıkarıyor bunları. Yüzün bu kusursuz ışık altındaki pürüzsüz ve ifadesizleştirilmiş yüzün tam demin reklam arasından önce bahsettiğiniz gibi o tozun üzerine arı, varlığın yapışması ve çamurlaşmasıyla oluşan bir maskesinden bahsediyoruz.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Hiçleştirme. Hiçleştirmeden ve bu maske öyle ifadesiz ki artık arkasında ne olup bittiğini bize sızdırmıyor. Bunu bazı işlerinizde bir adım daha geriye götürüyorsunuz ve bir suratın üzerine başka bir kişinin suratını başka bir suretin üzerine başka bir yüzü maske olarak tekrar yerleştiriyorsunuz. Yine dikkat ediyorum, göz boşluklarından maskede, maskeyi takan kişinin gözleri görünmesi gerekirken bu alttaki kişinin ya kaşları görünüyor ya kapanmış göz kapakları ya da orası yine simsiyah. Gözlere yine yer yok ve ser biraz daha ilerlediğinde seri bizi biraz daha şaşırtacak bir yere savruluyor. Şöyle oluyor o suratın altında, maskenin altında ne var diye çekip çıkardığımızda bir de bakıyoruz altından düzgünce rahî kesiklerle oluşturulmuş anatomik vücut parçaları, beden parçaları, kemikler. Bana şunu düşündürdü açıkçası tabii bu yorumlama sonsuz imkanı sağlayan bir şey ama benimkini söylemek istiyorum; ifadenin aradan çekildiği bir yerde yüzün arkasından biz ruh bekliyoruz. Ruh ve bir psikoloji. Biz bu dondurulmuş maskelerde ne ruha ne psikolojiye erişemiyoruz. Peki o zaman Profesör Balkan bu suratı buradan çektiğinde bize ruh mu kalacak? Ruh kalmıyor. Geriye klan bedeninin makinesel bazı et parçaları. Bir de bakıyoruz ki kemiklerle karşı karşıyayız. Bağırsakla, böbrekle, kalple karşı karşıyayız. Yani insanın hiçbir şekilde göstergesinde ruha ya da psikolojiye yer ayrılmamış durumda bu suretlerde. Halbuki suretin kendisinin temel özelliği bunları yansıtabilmesiydi. Buradaki amacınız maskeleye ve maskeyi çıkarmayla bizim makineden başka bir şey olmadığımız olamaz zannediyorum ama aynı zamanda baktığımızda da bundan başka bir şey de göremiyorum. Bu yüzden bunlar üzerine konuşmak istiyorum sizlerle. Bu nasıl ortaya çıktı ve bu maskelerin nitelediği bir şey var mı yoksa sizin, vahiy gibi size gelen ve sizden çıkan bir şey mi?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Bu benim bir Afrika tutkum vardır. Siyah hırkaya karşı vicdani bir şeyim. Borcum olduğunu hissetmişimdir her zaman. Çok aşağılanmış, ertelenmiş geleceği ziyan edilmiş insanlar. Dünyanın en güzel ırkı ve toprakları. O insanlara yapılan bugün de hazmedemediğim bir çırpınmayla bakarım. Yani o mask kültürünün bende özel bir şeyi var. Burada zaten onlarda da mask çıkarılır. Derinde bir göz vardır ama siz onunla tanışamazsınız. Orada yüzü pasifleştirme değil de tam aksine aktifleştiren bir süreç vardır. Siz o dipteki gözü göremezsiniz ama o sizi görür. Sizi gören birisinin karşısında çıplak kaldığınızı düşünün bütün duygularınızla yapıt sizi teslim alır siz yapıtı değil batı bilinciyle bakarsak kendi göğüslerinizi onun yerine koyduğunuzda kendi bakışlarınızın ne kadar iğreti olduğunu o da insan olan yüze bir türlü olmadığını görürsünüz çünkü orada bir şefkat parlıtı bir göz göze iletişim isteği olsa bile siz de yoktur o. Yani bedensel ayırım koymak, ten rengi ile de olsa önemli. Bazılarında da katlı ırkları birleştirdim. Mesela siyah ırkın üstüne siyah maske bilmem ne bu imrenme vardır ya hayatımızı zehir eden Freudien bir maraz.

O imrenmenin insan hayatını ne kadar zindan eden bir süreç olduğunu ve kapitalizmin bu kirli anahtarı ne kadar hoyratça kullandığını görürüz dünyada. Hep imreneceğimiz bir şeyler yaratılır. Sonunda insan kendi varlığından nefret eden, kendine düşman bir yaratık haline getirilir. Yani sistemin özü budur. Elde ettikçe nefes alırsınız, yeni bir açlık pusuda sizi bekliyordur. Onun öznesi, onun aleti, onun nesnesi sizi bekliyordur. Bu tehdit altında devamlı bir yaratıcı olarak, bir kemirgen olarak diyelim hayatı sürdürmek beklenir. Bütün bunların anahtarı işte yüzler. Mesela ben bir yüz serisi yapmışım onu çok severim. Nazih döneminde tıp otoriteleri ırklara ayırmışlar. Küher'in talimatıyla işte çeşitli kategorilere bölmüşler. Kafataslarıyla vesaireleriyle önden ve yandan fotoğraflarını çizmişler birçok model kullandıktan sonra. Bunları çizmişler ve yayınlamışlar. İhbar için sokaktaki sıradan alman bunları kafatasından tespit etsin, ihbar mekanizmasına başvursun diye. Ben bu kadrajları aldım altına kendi yüzümü yerleştirdim. Yandan, önden. Yani cürümle iş birliği yaptım, suçla bir anlamada. Hepsi benim istediğim sonuca çıkıyor tabii benim istediğim oydu ama görünen bir anlamda da iyi tarafımla kötü tarafım içimde pusuya yatmış karanlıklarla kendimi ve izleyeni tanıştırmak süreci. Bunu yapmaya çalıştım o tabloda. Bütün ırklar yeniden inşa edildi. O şemada var ama arkada hep ben varım ve birleşip başka bir nesil yaratılmış tıpkı onların istediği gibi.

Yalın Alpaz: Doğru. Bu kafatası meselesi 19. Yüzyılda kronoloji diye geçiyor ve ırklar hiyerarşisinin bilimsel tutamağı haline geliyor. Brakisefal denilen geniş kafalar bir de dolikosefal dedikleri uzun kafalar var. Dolikosafal'in genellikle brakisefal'e üstün olduğu yönünde bir algı var Avrupa'da. Bazıları tabii brakisefalin üstün olduğunu söylüyor ama buradaki önemli olan şey şu; merkez Avrupa olarak anlatılan tarihi anlatının ırksal bir fiziksel göstergelere dayanarak, ırklara dayanarak meşrulaştırılması söz konusu. En üst dönemini Naziler döneminde gördük ve sanatta da yoz sanat diye belirledikleri sanatı aynı kafataslarıyla insanları eledikleri gibi plastik sanat ürünlerini de elemiş oldular. Bunları anlatırken de kilit bir şey söylediniz, dediniz ki; içimizdeki karanlık, içimizdeki kötülük. Bunu "Gölgeler" serisinde bir şekilde dışarı atıyorsunuz. Gölgeler serisinde sadece silüet olarak insanı görüyoruz. Simsiyah bir silüet ve yanında yine o deminki suretlerde bahsettiğimiz üzere suratın alındığında içinde olan o bilinçli kesilerle oluşturulmuş organlar ve kemik parçalarıyla, gölgelerle insan sureti olarak gölgelerle, organlarla karşı karşıyayız. Burada da maskın tam aksine artık cildin bulunduğu yüzey dışlanmış, cildin bulunduğu yüzey ışıkla beraber yere veya bir zemine verdiği gölgesi ve o yüzeyi yine atlayarak bu sefer yine içerisi, iç organlar. Birisinde tamamen cilde odaklanılmışken bu sefer tamamen cildin dışlandığı bir gölge ortamındayız ve gölgeyi de şöyle tarif ediyorsunuz az çok; içimizdeki karanlığı vermekle beraber bizim aslında en arı halimiz de o gölgedir çünkü pek çok gereksiz ayrıntı saçılmışlıktan kurtulmuştur, o arılığa aydınlığa kavuşmuştur gölge işte bizim varlığımıza en yakın olan neredeyse göstergedir diyorsunuz. Bu gölgeler serisindeki kişilerin ritmik bir şekilde tekrarlandığını görüyoruz ve aralara yine bu iç organların, kemiklerin yerleştirildiğini görüyoruz. Buradaki ifade biçimini seçmenizin nedeni neydi?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Oradaki figürler bir tür sirk ortamında gösteri yapıyor gibi. Planlı, sıralı ilişkiler dahilindeler. Ne yaptıklarına dair bir bilgimiz yok ama organize yönetildiklerine kuşku yok. Hepsini yöneten bir mizahsen var. O tanımın altında o uysal sürü silüetinin arkasında hakiki ve karanlık bir şeyler var. O gördüğümüz gölge kaba gerçek, oluşturulmuş benlik. Gerçek benlik o ifade edemediğimiz bir tür kustumuk gibi alanlara fırlayan gizli şeyler. Bütün bunlar suç temasında. Benim en marazi temalarımından biri. Suçluluk zaten sanatın merkezi bence. Sanatı yöneten en temel güç, en büyük sanatların yuvalandığı bir sorun. Orada yerleşiyor, oradan başlıyor yani bir o suçların ne kadar ayırdına varırsak içimizde taşımaktan, kurtulma noktasına o kadar hızlı ulaşıyoruz. Kurulmak imkansız bir şey. Yaşadığımız her gün suça bulaşıyoruz. Konuşmayarak, korkarak, sessiz kalarak, paylaşmayarak, sadece kendimizi düşünerek. Yani bir tür uluslararası cinayetlerin suç ortağıyız.

Zaten benim kanlı ellerim vardı ya videoda... Onlar da onu arınamama duygusunun ne kadar çözümlenemez bir kabus olduğunu ve insanı hayatı boyunca takip ettiği suni ve yapmacık şeylerin bu utancın üzerini örtmek için kullandığımız aksesuarların kültürü olduğunu görüyoruz. Aslında insan vicdan, hani kendisinin havasında o var değil mi? ...Hayatı boyunca onun gölgesi onu takip eder. Hamletin acısı başkalarının işlediği cürümler üzerine insanlığa maliyet ettiği nefret duygusu ve kendine yönelik intikam duygusuyla bir tür intihar duygusu. Yani aslında uzun bir intihar süreci bunu söyleyebiliriz çünkü ölüme çok yakın, talihsiz yüklerle yaşadığınızın bilincinde, yükleri hafifletmek ve paylaşmak için yaptığınız çaresiz bir direniş. Bürün bir süreci öyle tanımlayabilirim. O acıyı ironiyle, kara mizahla bir tür gösteri haline getirerek yer yer, gölgelerle şey yapmaya çakiştık aynı gölgeleri kara tahtada da kullandım. Çocukluk döneminden başlayan bir suçlanma sürecinin nasıl bir kimlik inşa ettiğini, kültürel bir kimlik inşa ettiğini, anlatmaya çalıştım.

Yalın Alpay: Benim de aklıma Truffaut'un "400 Darbesi" geldi birden. Ordaki daktilonun çalınması...

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Aynen, aynen.

Yalın Alpay: Alt benliğinde sinemada gösteriyor bize tekrar. Bu bahsettiğiniz sanatın bir anlamda bir öz kıyım olarak da okunabilmesi olanağı sizin bireysel çalışma pratiğinizle bayağı uyumlu görünüyor. Kendi üretim sürecinize baktım sizin, şöyle bir döngüden bahsediyorsunuz genellikle; önce aklınıza dört bir yandan fikirler yağıyor, bu fikirleri genellikle yazı olarak kayıt altına alıyorsunuz. Kayıt altında bunları bir miktar dinlendirmeye bırakıyorsunuz zaten o dinlenme sırasında başka fikirlerle de kayıt almada meşgulsünüz. Bu fikirler aradan belli bir zaman geçse de bozulmaya karşı direnmişlerse, sizi hala heyecanlandırabiliyorlarsa bunlar üzerine hızlı taslaklar yapmaya girişiyorsunuz. Taslakların ardından ciddi bir içe kapanma ve tam da demin bahsettiğimiz üzere bir öz kıyımın bütün acılarımı hissederek o kapanma süresinin beş altı aydan fazla bir insanın dayanabileceğinden fazlasının da olduğunu ifade ediyorsunuz.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Tabii.

Yalın Alpay: O çok ağır beş altı aylık süreç içinde bütün o real üretimi gerçekleştiriyorsunuz ve ondan sonra bir tükenmişlikle beraber artık bir süre bir tembelliğe, bir döneme ki nekahat diyorsunuz o döneme, o döneme atılıyorsunuzç

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Yani kadınları yaşadığı bir şey aslında. Doğum sonrası nasıl böyle kalırlar, sanatçı da öyle kalır.

Yalın Alpay: Evet. Bu süreciniz yine... anımsatıyor. Sizi acayip yıpratıyor, yoruyor. Bize bunun biraz ayrıntılarını paylaşabilir misiniz? Herkesin, her sanatçının üretim süreci de tıpkı işinin tuval üzerinde görüntüsü gibi biricik. Bazıları seri üretim yaparken günlük güneşlik bir ortamda her şey çok hoş bir sabahmış gibi giderken, bazılarının korkunç, karanlık bir gecede üretim yaptığını görüyoruz yani psikolojik anlamda. Sizinki ikincisine dahil oluyor biraz daha acılı bir süreçten bahsediyoruz ki genellikle bu iç dünyası daha derin olan sanatçılarda ikincisi daha çok rastlanan oluyor. Tabii ki birebir bir durum söz konusu değil ama bildiğim kadarıyla böyle bir (42:12) var. Sizde bu süreç, kendi kendisini dayatmasyon var. Sizde bu süreç kendi kendisine size dayattırdı mı yoksa bu sizin planlayarak belli bir deneyimin sonunda ürettiğiniz biricik üretim mi?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Valla böyle bir süreci kimse kendi rızasıyla kabul etmez. Bir şekilde konu hisleriniz, duygularınız bir yoğunluğa ulaşır ve sizi o işi yapmaya zorlar, mahkum eder. Ben acıyı dramatize edilecek bir şey olarak görmüyorum hatta ölümü de. Hayatın çok doğal bir parçası. Önemli olan kaybettiklerimiz üzerine yani o hayatı insanca yaşayamama halinin, olabildiğince özgür

yaşayamama halinin önleyici biri olmak isterim sanatçı olarak. Hem kendi adıma hem başkalarının adına. Yoksa doğduğumuz andan itibaren ölüyoruz. Mesela ben kısaltmaya başlıyorum.

Yalın Alpay: Bu bir zaman meselesi.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Bir zaman meselesi ve bunu kabullenmek, bilgece kabullenmek, bu süreyi anlamlı değerlendirmek, paylaşmak, konuşarak değerlendirebilmek yollarından biri sanat. Bunun için sanat yapıyoruz, bunun için sanata merakla bakıyoruz ama insanlar gerçekte sanatı sevmezler biliyor musunuz çünkü sanat bir tehdittir büyük bölümüyle. Size ayna tutar, sizin görmek istemediğiniz yanları deşifre eder, sizi çıplak bırakır. Dolayısıyla filmi seyrederken özdeşleşme isteğiniz hem olumlu figürler üzerinedir. Kötü biriyle özdeşleşmek istemezsiniz ama sizi esas ilgilendiren o dur. Freud'un dediği gibi: "İnsan görmek istemediği şeylere daha çok bakar. Bakar, görmezlikten gelir." Bu bilinçaltı hep çalışır içimizde. Sanat böyle bir şey. Sizi soyar, gölgelerinizle, iyi kötü yanlarınızla gösterir ve bir hesaplaşmaya davet eder. Siz bunu üzerinize alırsınız veya projekte edersiniz, falancanın işi, bu dersiniz ondan sonra o multiple personality başlığı bölünmeye başlarsınız, ben yapmadım o yaptı, o yapmadı bu yaptı, şu yapmadı o yaptı bir sürü suçlu ima edip işin içinden hastalıklı bir kimlik olarak tek başına ayakta kalmaya çalışırsınız çıkıp işin içinden. Dolayısıyla yaşam hastalıklı bir süreç. Buna son verme hakkı da olabilir insanların yani bu da bir karar hiç yadırganacak bir şey değil ama ölüm bilgece yaşanan bir hayatın sonunda gerçekten bir ödül, bir onurlandırma eğer tatmin edici bir hayat yaşamışsanız, suçlu olarak yatakta hayatınız bitmiyorsa, kendinizi hala öyle hissetmiyorsanız ne mutlu ama bunun nedeni basitlik olmamalı. Basit bir hayat, her zaman mutlu olma şansına sahip.

Yalın Alpay: Acaba?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Sorguladığınız an basit olmaktan çıkar.

Yalın Alpay: Bir iki şey geldi aklıma yani söylediklerinizden. Bir tanesi Heidegger'in güzel bir sözü Varlık ve Zaman'dan yani tabii o şöyle yorumluyor: "Ölüm tüm olanakların sonluluğudur." Doğru yani tabii ki varoluşçu felsefe çerçevesinde ki... biraz daha açıklıyor. Diyor ki "İnsan tamamlanmamış bir projedir, zorunlu olarak böyledir. Tamamlanmadığı şuradan bellidir, her an istediği yöne kendi kendisini çekebilir. Kendisini baştan istediği şekilde başka türlü inşa edebilir ancak öldüğü zaman bu inşa süreci sona ereceği için bütün inşa olanakları da Heidegger'in söylediği gibi sona ermiş olacak." İnsan tamamlanmış bir proje olarak yok olacak.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Sanat bir yaratıcının tamamlanması için gerekli bütün genetik şifrenin geleceğe devredilmesi demektir. Zaten büyük kültürler bunun değerini bildiği için o adamı bitirmezler. Ölüm bitmez, başkalarının da başkalarının bilincinde sizin bıraktığınız verilerle taşlara basarak yeniden sizi yeniden büyük kültürler inşa ederler. Bizim amacımız o dur yani ölümsüzlük, ölüm fikri o zaman ölümsüzlüğe dönüşür. Biz de ölümsüzlük bir gösterişli bir şey olarak ya ölümsüz adam bilmem ne öyle olmuyor işte. Onu üreteceksin. Bir genetik laboratuvar işçisi gibi o verilerden yepyeni bir dünya yaratacaksın. Dolayısıyla yaratıcılığın genişlemesi herkesin insani anlamda yaratıcılığın bir parçası olabilmesi, o süreci bırakmaması.

Yalın Alpay: Buna çok katılıyorum. Bu konuda da aklıma Zweig'ın "Dünün Dünyası" geldi. Onun birinci dünya savaşının hemen öncesindeki günleri anlattığı bu kitabında, yani bir otobiyografik kitap, şöyle bir ifadesi var, tabii o zaman Salzburg'ta ve Viyana'da geçiriyor. Hayatları çok konforlu ve doğuştan itibaren hangi okullarda okuyacakları belli, hangi işlerde yaşayacakları, kentin hangi semtinde yaşayacağı, kimlerle görüşeceği, ne zaman emekli olacağı ve nerede öleceği. Her şeyi belirli. Diyor ki "O kadar güzel ve rahat bir hayatımız vardı ama o kadar belirliydi ki hepimiz

Avusturya'da sıkıntıdan ölüyordur. Böyle bir ortamda birinci dünya savaşının ortaya çıkma ihtimali bizi öylesine mutlu etti ve heyecanlandırdı ki ben de dahil olmak üzere, ki onu barışçı kimliği ile tanımlıyoruz hep.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Hala kıvranıyorlar, yenisini çıkarabilmek için.

Yalın Alpay: Ben de dahil olmak üzere bütün dönemin köşe yazarları savaşın çıkması için elimizden gelen her doneyi ürettik fakat ilk haftanın sonunda askerlerin naaşları, hayatlarını kaybeden askerlerin naaşları caddeden geçmeye başladığında nasıl büyük bir hata yaptığımızı fark ettik fakat artık çok geçti hiçbir şeyi geri döndüremedik." Buradan şuna geliyoruz, sanatın yarattığı çalkalanmalar kişinin hayatında ancak büyük felaketlerle ikame edilebilir. Bu büyük felaketler olmadığında böylesine huzurlu ve her şeyi bilindik, erişilebilir bir hayat insanın kendi yaşam arzusunu sıfırlayan bir yaşam arzusuna dönüşüyor.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Koma hali.

Yalın Alpay: Çok güzel ifade ettiniz, koma hali. Bundan ancak ya hayatla ya başkalarıyla didişerek savaşarak çıkacağız ya da sanatla didişerek çıkacağız. Tabii ki ikincisini yapmak Freuden anlamda da daha yüceltici bir durum, yücelmeye yol açıyor. Sizin sanat hayatınızda bazı ulusal ve uluslararası duraklarınız var. Tabii ki bir kere her şeyden önce bir profesörsünüz, çok fazla öğrenci yetiştirdiniz yetiştirmeye de devam ediyorsunuz. Bugün de Işık Üniversitesi'ndesiniz. Tabii Marmara Üniversitesi'nden gelen bir geleneğiniz var. Bu yıllar içerisinde sizi Salzburg'ta görüyoruz aldığınız burslarla, Floransa'da görüyoruz ve New York'ta görüyoruz. Hepsinde yine burslar alarak buralarda işte bazen ziyaretçi akademisyen bazen öğrenci olarak bulundunuz ama sanatın asli merkezlerine hep erişiminiz oldu. Bugün de bu irtibatınız biliyorum ki sürüyor. Türkiye ile artık süremizin de sonuna yaklaşıyoruz, Türkiye ile bu yurt dışı sanat merkezleri arasında seksen öncesinde çok büyük bir aralık vardı. Seksen sonrası bu aralık biraz kapanır gibi oldu ama iki bin ondan sonra bu aralık tekrardan açılıyor mu? Siz bu gidişatı Türkiye'yi konumlama açısından nasıl buluyorsunuz?

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Şimdi ben Avrupa'ya ilk burslarım Salzburg'la başladı. Kazanıp gittiğimde büyük bir görüntü açlığıyla müzeler saldırdım. Süratle benim kafamda belli kült insanlar, isimler vardı. Onları gördüm, izledim, notlar aldım etkilendim vesaire ama ben Avrupa'yı sevemedim hiç. Bugün de sevmiyorum. Yani çok iki yüzlü çok kendi iç dinamiğini, ruhunu kaybetmiş, dünyaya kendini kapatmış, korkak, yeni kuşakları da öyle maalesef böyle bir kültür. Mesela bir dönemin Paris'i o göçmenlerin verdiği enerji bugün ırkçılık tepkisiyle reddediliyor halbuki ne büyük kıymet olduğunu o Picasso'lar vesaireler gösteriyor zaten o dönemin hani haşmetini yaratan şeyler göçmen enerjisiydi, kendi ruhlarının Avrupa'nın ölü toprağına serpilip, yayılıp, yeşermesiyle oluşan bir ruhtu. Demek ki kültürleri karışması lazım. Biz kendi topraklarımızda bu ruhu reddeden biriyiz. Alaturka bir ırkçılıkla, o da saçma bir şey hatta devlet politikaları eşliğinde o da korkunç bir şey ama Batı'nın bugünün artık bir sanatçıya gerçek klasikleri dışında, onların da çoğu şaibeli biliyorsunuz sanat tarihinden çok kuşkuluyum dünyanın yarısını yok sayan bir sanat tarihi düşünülemez...

Yalın Alpay: Yüzde yüz katılıyorum.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: O da ırkçı bir tarih yazılımı. Saptanan belirli değerlerin, paylaşılan belirli değerlerin dışında bugün yeni bir sanatçıya, genç bir ruha verebileceği dinamizm artık yok. Amerika'da mesela benim gittiğim yıllarda gerçekten New York yaşanamaz bir şehir halindeydi ama o canhıraş o kaotik atmosfer o kadar ilham vericiydi ki dünyanın en güzel seslerini sıradan bir metro durağında duyabiliyordunuz. Yani dünyanın yetenekleri orada dikkat çekmek için sokaklara atmıştı

kendini. O kadar canlı bir ortam vardı. Şimdi orasını da... Yani medeniyet dediğimiz şey bir ehlileştirme süreci aslında. İnsanları yok eden, küçülten, eksilten bir şey. Kentler toparlanıyor ama toparlanırken de ölüyor. Bu demek değildir herkes birbirini yesin ama herkes burada insan gibi yaşayabilsin, her ülkede öyle olsun ama dünya rövanşını alıyor zalimlerden, ezilenlerden. Bu büyük göç hareketleri kim bilir nelere mal olacak. Yaratılan canavarlar sizin toprağınızı ziyaret ediyor, hesap soruyor süreç bu. Yani böyle bir dünyada sanatın işi çok zor, sorumluluğu çok büyük. Sanat çok zor bir iş öyle renk, saçak, bulamaç bilmem ne falan yani anlıyorsunuz ne demek istediğimi.

Yalın Alpay: Çok iyi anlıyorum.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Yapılanların çoğu çok yetersiz, çok ruhsuz, çok eksik, çok az emekle, çok az insani. Onun için sanatın ilk önce kendi içinde toparlanması lazım ve hepimizin bu sürece bir katkıda bulunması lazım.

Yalın Alpay: Hocam çok teşekkürler, çok güzel bir sohbet oldu.

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Rica ederim.

Yalın Alpay: Konuştuğumuz gibi başta tabii ki bir saat yetmedi. Artık belki başka bir programa birlikte...

Prof. Balkan Naci İslimyeli: Tabii, keyif alırım.

Yalın Alpay: Konuşmaya devam ederiz. Tekrardan teşekkür ederim. Bugünkü konduğumuz Profesör Balkan Naci İslimyeli'ydi. Çok hoş bir entelektüel bir sohbet oldu. Önümüzdeki hafta yine Türk resminin en önemli ressamlarından birisiyle devam edeceğiz. Haftaya görüşmek üzere.

*** Video burada sona eriyor. ***